

Στιγμιότυπα ιστορικά της Επαρχίας Βοδενών (1876-1912)

Λεβασμιάδα

Επιστολή... (Handwritten text in the top box)

Εν... (Handwritten text in the top box)

Ταπεινά... (Handwritten text in the top box)

1906

Αριθμ. Τετ. 37

Παναγιώτης

Την... (Handwritten text in the bottom box)

Επί... (Handwritten text in the bottom box)

Ο Προεδρεύων... (Handwritten text in the bottom box)

Το Παναγιώτη... (Handwritten text in the bottom box)

Οι έρευνές μου στο Ιστορικό Αρχείο της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης (στο εξής ΙΑΜΘ, ο υπογράφων υπήρξε ο πρώτος συστηματικώς ερευνητής αυτό μεταξύ 1970-1972, κατόπιν αποκλειστικής αδείας του τότε μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Λεωνίδου) απέδωσαν πολλά αποτελέσματα. Οι γνώσεις μας εμπλουτίστηκαν πρωτογενώς από την έρευνα σ' αυτό, για την εθνική, εκκλησιαστική, εκπαιδευτική και κοινωνική κατάσταση όλης της Μακεδονίας κατά μητροπόλεις και επισκοπές στο δεύτερο ήμισυ του 19ου αι., μέχρι των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913.

Προσωπικά, δημοσίευσα σειρά όλη μονογραφιών, μελετών και άρθρων, με βάση κυρίως το ΙΑΜΘ. Ενδεικτικά μνημονεύω τα εξής κατά χρονολογική σειρά: α) «Το επισκοπικόν ζήτημα της επαρχίας Δεβρών και Βελισσού», Μακεδονικά 10 (1970) 272-285. β) «Φιλεκπαιδευτικοί και φιλανθρωπικοί σύλλογοι εν Μακεδονία κατά τα τελευταία έτη της Τουρκοκρατίας, Θεσσαλονίκη - Σέρραι - Γευγελή», Μακεδονικά 11 (1971) 342-375. γ) Αι ξένοι προπαγάνδα εις την επαρχίαν Πολυανής κατά την περίοδον 1870-1912, Α' έκδοση, Θεσσαλονίκη 1973, Β' έκδοση, Θεσσαλονίκη 1993. δ) «Η συμβολή της επισκοπής Πέτρας εις τα εθνικά και εκπαιδευτικά πράγματα του ελληνισμού της περιοχής Ολύμπου (1890-1896)», Μακεδονικά 14 (1974) 64-84. ε) «Το ιστορικόν Αρχείον της Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης», Μακεδονικά 15 (1975) 361-365. στ) «Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον έναντι των εμπεριστάτων επαρχιών του κατά τον Μακεδονικό Αγώνα», Μακεδονικά 16 (1976) 24-38. ζ) «Η εποπτεία της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης επί της Ελληνικής Ορθοδόξου Κοινότητος Βελεσσών (1876-1914)», Μακεδονικά 17 (1977) 139-180. η) «Πατριαρχικά έγγραφα - πειστήρια περί της συμβιώσεως Ελλήνων και Σέρβων Ορθοδόξων εν Βορείω Μακεδονία και Παλαιά Σερβία το Β' ήμισυ του 19ου αιώ- νος», Χαριστήρια εις τιμήν του Μητροπολίτου

Χαλκηδόνας Μελίτωνος, Θεσσαλονίκη 1977, σ. 113-145 [αναδημ. Μακεδονικά 21 (1981) 109-154]. θ) «Η Επισκοπική Σύνοδος της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης και η σημασία αυτής σήμερα», Θεολογία 48 (1977) 795-824. ι) «The Episcopal Synod of the Metropolis of Thessaloniki and its significance for today», Balkan Studies 18 (1977) 381-408. ια) «Περί την Επαρχιακήν Σύνοδον της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης», Μακεδονικά 18 (1978) 307-309. ιβ) «Ο Ελληνισμός της Δοϊράνης και ο επίσκοπος Πολυανής Φώτιος Παγιώτας (1907-1928)», Επιστημονική Επετηρίδα Θεολογικής Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης 25 (1980), σ. 449-536. ιγ) Η Εκκλησία Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1984. ιδ) «Ελληνορθόδοξες κοινότητες της σημερινής νοτίου Γιουγκοσλαβίας (β' μισό του 19ου αι.)», στον τ. Η διαχρονική πορεία του κοινοτισμού στη Μακεδονία, Κέντρο Ιστορίας Δήμου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1991, σ. 93-103. ιε) «Η επισκοπή Πέτρας Ολύμπου», Μνήμη Ιωάννου Ευαγ. Αναστασίου, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 43-47. Τα έργα αυτά προκαλούν το ενδιαφέρον των ειδικών μακεδονολόγων, ώστε να ανατρέχουν στο ΙΑΜΘ και να αντλούν από αυτό αξιόλογα στοιχεία.

Η συλλογή εις δύο φακέλους εκ λυτών εγγράφων του ΙΑΜΘ έχει εναποτεθεί στο προσωπικό μας αρχείο στη Βιβλιοθήκη του Ιδρύματος Εθνικού και Θρησκευτικού Προβληματισμού (ΙΕΘΠ). Από αυτήν την συλλογή αντλήσας ο συνάδελφος κ. Αθ. Καραθανάσης - το δηλώνει και ο ίδιος άλλωστε - έκαμε την ανακοίνωσή του στο συνέδριο της Εδέσσης για την ιστορία της επαρχίας Εδέσσης, με θέμα «Ανέκδοτα Έγγραφα από την Έδεσσα, 1904-1912». Απ' αυτήν αντλώ και ο ίδιος για να σας παρουσιάσω σελίδες εκκλησιαστικής, εθνικής, εκπαιδευτικής και κοινωνικής ιστορίας και ζωής της επαρχίας Βοδενών από το 1876 ως το 1903. Ειρήσθω εν παρόδω, ότι τα λυτά σε φωτοαντίγραφα έγγραφα είναι σε δύο φακέλους.

Ο Α' περιλαμβάνει φωτοαντίγραφα λυτών εγγράφων της περιόδου 1876-1903 και ο Β' της περιόδου 1904-1912. Σύνολο φωτοτυπημένων εγγράφων Α' φακέλου, του υπό ημετέρα έρευνα, 75 και του Β' 95. Αυτά ανεύρων, όταν ερευνούσα το ΙΑΜΘ, στο σχετικό φάκελο υπ' αριθμ. 66, με τίτλο «Επαρχία Βοδενών». Αυτόν μελετήσας διαπίστωσα ότι αρκετά έγγραφα συνέβαλλαν στην αναδίπλωση πτυχών παντός του βίου της επαρχίας Βοδενών. Κατά την κρίση μου, τα φωτογραφηθέντα και νυν αποθετημένα ως συλλογή στο προσωπικό αρχείο μου της Βιβλιοθήκης του ΙΕΘΠ είναι τα πολυτιμότερα. Δεν αποκλείεται λεπτομερέστερη έρευνα του φακέλου να δώσει και άλλα στοιχεία. Εύχομαι να το κάμουν νεότεροι ερευνητές.

Ήδη αναθέσαμε την λεπτομερή έρευνα της συλλογής μας στον εκ Γιαννιτσών καταγόμενο διδάκτορα της ιστορικής θεολογίας συνάδελφο Εμ. Καραγεωργουδή*, υπό την καθοδήγησή μας. Διότι τόσο ο κ. Καραθανάσης όσο και ο υπογράφων ολίγα τινά αρυσθήκαμε από τη συλλογή για τον σκοπό του συνεδρίου. Ολίγα τινά, όμως πολύ ερεθιστικά για λεπτομερέστερη και ειδική έρευνα.

Επειδή ο κ. Καραθανάσης ερεύνησε τον Β' φάκελο 1904-1912, ο υπογράφων, εισερχόμενος στο θέμα του, θα αναδιπλώσει εδώ ενώπιόν σας πτυχές του βίου της πόλεως και της επαρχίας Βοδενών από τον Α' φάκελο (1876-1903).

Από την επαναληπτική ανάγνωση και μελέτη των 75 εν συνόλω εγγράφων εξάγεται ο παντοειδής και πολυειδής αγώνας επιβίωσης και αντιστάσεως του ελληνικού στοιχείου της πόλεως, κωμοπόλεων και χωριών της επαρχίας Βοδενών ένας αγώνας νυχθημερόν. Πρώτον, αγωνίζονταν οι ελληνορθόδοξες κοινότητες εναντίον των αυθαιρεσιών των οθωμανικών αρχών κατοχής, σε θέματα παραβιάσεως των στοιχειωδών προσωπικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων, σε θέματα φορολογίας και πρόσθετων οικονομικών επιβαρύνσεων, και σε θέματα ασφάλειας από ληστρικές επιδρομές, ομαδικές ή μεμονωμένες. Δεύτερον, ανθίσταται στις μεμονωμένες αλλά με συμβολικό χαρακτήρα περιπτώσεις εξισλαμισμών, απαγωγών και φυλακίσεων ανδρών και γυναικών, κυρίως

γυναικών, σε περιπτώσεις εξωμοσιών. Στον Οθωμανό δυνάστη προστίθεται και η βουλγαρική προπαγάνδα, δειλά δειλά στην αρχή, κι από το 1880 και εξής δυναμικότερα, όμως στη συνέχεια επιθετικότερα και μεθοδικότερα με αποκορύφωμα το 1904 κ.ε. Διμέτωπος, λοιπόν, ο έξωθεν κίνδυνος.

Παρά ταύτα, οι ελληνικές κοινότητες δραστηριοποιούνται σε θέματα σχολικά για την ανύψωση του μορφωτικού επιπέδου των παιδιών τους (π.χ. αποπεράτωση ανεγέρσεως παρθεναγωγείου το 1883), σε θέματα διοικητικής και φορολογικής δικαιοσύνης (προσεταιρισμός οργάνων εξουσίας υπέρ των συμφερόντων τους), σε θέματα ασφάλειας (επιμένουν στην αποκάλυψη και τιμωρία των ενόχων βιαιοπραγιών εναντίον τους) και βέβαια στην αντιμετώπιση προβλημάτων συναφών ή και αστικών ή και οικογενειακών εκ μέρους πολιτών ή οικογενειών.

Συντονιστικά κέντρα, συνεργαζόμενα μεταξύ τους, η εθναρχούσα επιτόπια Εκκλησία δια του μητροπολίτου Βοδενών και οι συσσωματώσεις των δημογερόντων, συλλόγων και σωματείων ανά την επαρχία, με κέντρο αναφοράς τη μητρόπολη Θεσσαλονίκης, όπου λειτουργεί παρά τω εκάστοτε μητροπολίτη προσωπικώς το Γραφείον μακεδονικών υποθέσεων. Ο περί Μακεδονίας φάκελος της μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ήταν ο πλέον επίκαιρος και νευραλγικός την εποχή εκείνη και ο πλέον ενδιαφέρων για μας τους ιστορικούς σήμερα. Αυτός ο φάκελος συγκροτεί το ιστορικό αρχείο, το ΙΑΜΘ, ολόκληρο αρχείο διακοσίων περίπου υποφακέλων. Δια της μητροπόλεως Θεσσαλονίκης εγίνοντο οι επίσημες επιτόπιες παραστάσεις στον πασά, Γενικό Διοικητή Θεσσαλονίκης, της οθωμανικής Υψηλής Πύλης ή στον πασά - Επόπτη των ευρωπαϊκών βιλαετιών.

Δίπλα στην ιερά μητρόπολη (ναό και οικία) ήταν το κτίριο του Γενικού Προξενείου του Ελληνικού Βασιλείου στη Θεσσαλονίκη. Αυτό επιλαμβάνετο συντονιστικά με τη μητρόπολη, αλλά ανεξαρτήτως από αυτήν, των ιδίων και άλλων υποθέσεων. Μια υπόγεια σήραγγα μεταξύ του κτηρίου του προξενείου και του μητροπολιτικού ναού μέχρι το γραφείο του μητροπολίτη ήταν άκρως απο-

τελεσματική στον τελεσφόρο συντονισμό των δύο Κέντρων. Κατά τον ίδιο τρόπο, δηλαδή που καταβάλλονταν προσπάθειες υποστηρίξεως των ελληνικών κοινοτήτων της επαρχίας Βοδενών, αντιμετωπιζόνταν και τα παρεμφερή θέματα και των άλλων μακεδονικών μητροπόλεων και επισκοπών υπό τον μητροπολίτη Θεσσαλονίκης.

Απ' όλα τα παραπάνω έγγραφα θα σας αναφέρω δύο τρεις περιπτώσεις μόνον, δια το περιορισμένο του χρόνου της ανακοινώσεως: Πρώτον, απαράδεκτης καταπατήσεως των προσωπικών δικαιωμάτων. Δεύτερον, της εμμονής στην ανύψωση του παιδευτικού φρονήματος και τρίτον, της εθνικής αντιστάσεως κατά Οθωμανών και Εξαρχικών Βουλγάρων.

Στην πρώτη ανήκει η περίπτωση του εκ Βοδενών ομογενούς Γρηγορίου Τσιάμη, του Ιανουαρίου του 1876. Είναι το πρώτο έγγραφο - διαμαρτυρία του έτους 1876 της συλλογής μας από τον φάκελο υπ' αριθμ. 66 του ΙΑΜΘ και με αριθμό αρχαιοθήκης 691 στον ίδιο φάκελο. Γράφει και διεκτραγωδεί τα παθήματά του, του κοινωνικού προσωπικού του βίου, στον (πού αλλού;) Παναγιώτατο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, για να μεσολαβήσει στις υπερκείμενες οθωμανικές αρχές Θεσσαλονίκης για την αποκατάστασή του, την ηθική έστω, ως νομοταγής πολίτης και πιστό τέκνο της Εκκλησίας. Γράφει, λοιπόν, επι λέξει:

Παναγιώτατε, Ἅγιε Μητροπολίτα Θεσσαλονίκης.

Τό ὑποφαινόμενον ταπεινόν τέκνον σας, τήν παρελθοῦσαν Κυριακῆν, εἰς τὰς 4 ὁδεύοντος Ἰανουαρίου, διευθύνθητε πρὸς χάριν ἐπισκέψεως τῆς ἀδόξαβνιστικῆς μου περὶ τὰς 10 ὥρας τῆς ἡμέρας. Ἐμβάς δέ εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ ἐνῶ ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθω εἰς τὴν αἴθουσάν της, ἐξέρχεται ἔνδοθεν αὐτῆς ὁ Ντουρτζῆ υἱὸς Σουλεϊμάν ἀγῶς μέ εἶδος μαχαίρας καὶ πληγῶσας τὴν κεφαλὴν μου καὶ ἀριστερὰν χεῖρα, ἔπασσον ἐγὼ καὶ ἀφοῦ μὲ ἐξυλοκόπησεν ἐλεεινῶς, ἔπειτα μὲ ἔσυρεν διὰ τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν καὶ μ' ἔρριπεν ἔξω ἀπὸ τὴν οἰκίαν, εἰς τὸν δρόμον, δέροντων με δυνατὰ χωρὶς εὐσπλαγχνίαν. Αὐτοῦ δέ Ζαπτιέδες λαβόντες με καὶ δέσαντές με, μὲ ἀνήγαγον αἰμόφυρτον καὶ αἰμοῦροοῦντα καὶ μὲ κατέκλυσαν εἰς τὴν φυλακῆν. Μετὰ δύο ὥρας σχεδὸν πληροφορηθεὶς ὀρθῶς καὶ εὐσπλαγχνισθεὶς με ὁ Διοικητὴς διὰ

τὴν ὀδυνηρὰν κατάστασιν εἰς ἣν εὕρισκόμην, ἔχοντα ἀπεριποιήτους τὰς πληγὰς καὶ πνέοντα τὰ λοιπῶς, μὲ ἀπέλυσεν, ἵνα περιποιήσω ταύτας, φερόμενον ὑπ' ἀνθρώπων ὡς νεκρόν. Ἦδη δέ Κύριος γνωρίζει, ἐάν ἀναζήσω ἢ ὄχι. Ταῦτα τοῖνυν παθῶν καὶ εἰς ἄκραν ἀπελπισίαν εὕρισκόμενος, ὡς μὴ ἔχων χεῖρα βοηθείας, προσφεύγω εἰς τὴν ὑμετέραν φιλεῦσπλαγχνον καὶ ἀμερόληπτον διαθέσιν σας. Πεποιθῶς καὶ εὐελπὶς ὢν εἰς τὸ ἄκρον, ὅτι θὰ ἀκριβοεξετάσθητε τὸ ἀκολουθήσαν μοι τοῦτο ἀξιολύπητον δυστύχημα καὶ θὰ φροντίσητε, ὅπως ἐφαρμοσθῶσιν ὅσα ἀπαιτοῦνται καὶ ὁ Κραταῖος Σουλτάνος μας ἔχει διατάξει, ἵνα διατελῶ τῆς Κραταῖας κυβερνήσεως καὶ ὑμετέρας Παναγιότητος.

Βοδενά 8 Ἰανουαρίου 1876

Δοῦλος εὐγνώμων

Γρηγόριος Τσιάμης

Τέτοιες περιπτώσεις απαντά ο ερευνητής πάμπολες, χαρακτηριστικές της ασέβειας των οργάνων της τάξεως έναντι της προσωπικής αξιοπρέπειας των ελληνορθόδοξων πολιτών.

Άλλη περίπτωση εμμονής της ελληνορθόδοξης κοινότητας Βοδενών εις τα φιλεκπαιδευτικά αισθήματά της είναι εκείνη της ανάγκης ανοικοδομήσεως κτηρίου για χρήση παρθεναγωγείου, το έτος 1883. Ζητούν δωρεάν ξυλική. Το δημαρχείο Βοδενών καθυστέρησε σκοπίμως εκ φθόνου την έκδοση της αδειας. Οι έφοροι το παρακάμπτουν ως εκ τούτου και απευθύνονται στον Παναγιώτατο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης να παρέμβει στις υπερέχουσες οθωμανικές αρχές της Θεσσαλονίκης, που εγκρίνουν τελικώς την δωρεάν παραχώρηση ξυλικής για την ίδρυση του σχολείου. Είναι αξιοπρόσεκτη η από του Ιανουαρίου 1883 επιστολή των εφόρων προς τον Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης:

Παναγιώτατε,

Πρὸς ἕξ ἢ ἑπτὰ μηνῶν ἐπεδώκαμεν αἴτησιν πρὸς τὴν ἐνταῦθα διοίκησιν παρακαλοῦντες αὐτὴν, ὅπως ἐνεργήσῃ παρὰ τοῖς ἐν Θεσσαλονίκη ἀρμοδίοις νὰ παραχωρηθῇ ἡμῖν δωρεάν ἡ ξυλικὴ πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ σχολείου τῶν θηλέων. Ἐνεκρίθη δέ, ὡς μανθάνομεν παρὰ τῆς γενικῆς διοικήσεως ἢ αἰτησις ἡμῶν αὕτη, καὶ ἡ νομαρχία ἔστειλεν ἐνταῦθα ζητοῦσα πληροφορίας περὶ τοῦ ὕψους μήκους καὶ πλάτους τοῦ οἰκοδομηθησομέ-

* Η υπό έρευνα μελέτη του φέρει τον τίτλο: «Σύλλεκτα Επαρχίας Βοδενών, 1876-1912. Ο υπ' αριθμ. 66 φάκελος του ΙΑΜΘ».

νου σχολείου, ίνα όρισθῆ τό ποσόν τῶν ἀναγκαίων ξύλων. Ἡ δέ ἐνταῦθα διοίκησις ἀνέθηκε τήν σύνταξιν τῶν ζητουμένων πληροφοριῶν εἰς τό δημαρχεῖον, ὅπερ ὁμως ἀναβολάς ἐπί ἀναβολῶν ποιούμενον κρατεῖ μετέωρον ἐπί τοσοῦτον χρόνον τήν ὑπόθεσιν ταύτην, ἥτις πρό πολλοῦ θά εἶχε λάβει τό ποθοῦμενον τέλος, εἰάν τό δημαρχεῖον εἰλικρινέστερον ἐνήργει. Ἐπειδή δέ τό δημαρχεῖον ἐπιδιώκει διά τῶν ἀναβολῶν τούτων τό ναυάγιον τῆς αἰτήσεως ἡμῶν ἐκ φθόνου, διότι δέν παραχωρεῖται ξυλεία καί τοῖς Ὁθωμανοῖς διά τά σχολεῖα, τά ὅποια ὁμως προπέρυσιν ὠκοδομήθησαν, παρακαλοῦμεν τήν ὑμ. Παναγιότητα, ὅπως ἐκεῖθεν ἐνεργήσῃ τά δέοντα παρά τοῖς ἐπί τῶν τοιούτων ἐπιτετραμένους, νά παραχωρηθῆ καί ἡμῖν δωρεάν ἡ δέουσα ξυλική πρὸς ἴδρυσιν τοῦ παρθενωγαγείου, ὡς δωρεάν ἐδόθη καί ὑπὲρ ἄλλων σχολείων, ἀφοῦ ὑποδείξῃ ἡ ὑμετέρα παναγιότης αὐτοῖς τά μέτρα τοῦ ὕψους τοῦ μήκους καί τοῦ πλάτους τοῦ σχολείου, τά ὅποια μάτην ἀναμένουσι παρά τοῦ ἐνταῦθα δημαρχείου, καί τά ὅποια καταγράφωμεν ἡμεῖς κατά το γαλλικόν μέτρον ὡς ἔπεται

ὕψος γαλλικά μέτρα 6

πλάτος γαλλικά μέτρα 9

μήκος γαλλικά μέτρα 17

Καί παρακαλοῦμεν τήν ὑμ. παναγιότητα, ὅπως ἀναθέσῃ εἰς εἰδήμονά τινα ἀρχιτέκτονα νά ὀρίσῃ κατά τά ἀνωτέρω μέτρα τήν ἀναγκαίαν ξυλικήν πρὸς τελείαν ἀποπεράτωσιν τοῦ σχολείου, εἰάν, ἐκτός τῶν μέτρων ζητεῖ καί τοῦτο ἡ νομαρχία.

Ἐν Βοδενοῖς τῇ 13 Ἰανουαρίου 1883.

Τῆς Ὑμετέρας παναγιότητος

Τέκνα εὐπειθέστατα

Οἱ ἔφοροι

Β. Δημητριάδης

Χρηῆτος Πέγιος

Μιχαήλ Παπαπαρίσης

Πάμπολλα τα έγγραφα, τα αφορώντα στην αντίσταση της ελληνικής κοινότητος Βοδενῶν μέσω της μητροπόλεως, της δημογεροντίας και των λοιπῶν συσσωματώσεων και ὄλου του λαοῦ ἐναντίον των ταραξιῶν εἰς βάρος της Ἐξαρχικῶν. Ἐνδεικτικά, μια αναφορά ἀπό 19 Ἀπριλίου 1884 και ἄλλη ἀπό 30 Ἀπριλίου 1900 πρὸς τὸν Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, για περαιτέρω ἐνεργειες

στα υπερκείμενα ὄργανα της οθωμανικῆς διοικήσεως στη Θεσσαλονίκη, εἶναι λίαν δηλωτικῆς του ἀντιστασιακοῦ αὐτοῦ φρονήματος:

α. «Πανιερώτατε.

Ἀριθ. Πρώτ. 96.

Ἄπό τινων ἡμερῶν οἱ ἐνταῦθα ὀλιγάριθμοι σχισματικοί, ὧν οἱ πλεῖστοι ἐκ τῶν περιχώρων πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἔχουσιν ἐγκατασταθῆ, ἤσαν θρασεῖαν τήν κεφαλὴν καί ἤρξαντο νά μή σέβωνται οὔτε ἱερόν οὔτε ὄσιον μεθύνοντες φαίνεται ἐκ τῶν ὑποσχέσεων, ἃς διαβιβάζουσιν ἴσως αὐτοῖς μυστικῶς οἱ πάτρονές των· ἡ ἔξαισις δέ αὐτῶν ἔτι μειζων ἐγένετο κατά τὰς ἡμέρας ταύτας καθ' ἃς διεδόθη ἐπιτηδεῖως ὑπὸ τῶν ἄπασαν τήν Μακεδονίαν διατρεχόντων πρακτόρων τοῦ Σλαβισμοῦ, ὅτι διά τῆς παραίτησεως τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐξητελείσθη ὄλως ἡ Μεγάλη του Χριστοῦ Ἐκκλησία, καί ὅτι ἀπώλεσεν ἅπαντα τά πανάρχαια δικαιώματα τό Πατριαρχεῖον καί ἄλλα τοιαῦτα ληρήματα. Ταῦτα δέ πάντα ἴσχυσαν νά ἐκφανατίσωσι τοὺς ὀλίγους ἐνταῦθα σχισματικούς καί τήν Κυριακήν, ὡς καί τηλεγραφικῶς ἀνήγγειλον τῇ Ὑμ. Πανιερότητι, ὅτι περὶ τήν ἐννάτην μ.μ., ὅτε ἐφησύχαζον ἐν τῷ δωματίῳ μου, σπειρά τις ἐκ δέκα περίπου νεανιῶν σχισματικῶν ἀποτελουμένη ὡσεὶ βολιδοσκοποῦντες τά ἐν τῇ Μητροπόλει ἦλθον εἰς τήν αὐλήν ταύτης καί ἤρχισαν νά ἄδωσιν ἄσματα ἄσημα καί νά ὑβρίζωσιν Ἐκκλησίαν, Πατριάρχην καί ἐμέ τὸν ἴδιον. Ὅτε δέ οἱ ὑπάλληλοι τῆς Ἱερ. Μητροπόλεως παρετήρησαν αὐτοῖς τοῖς· τοσαύτην ἀναίδειαν ἐπιδεικνύουσιν ὅτι ἀπρεπές καί ἀντιχριστιανικόν εἶναι νά ὑβρίζωσιν Ἐκκλησίαν, Πατριάρχην καί Ἀρχιερέα, ἔσχον τήν φρόνησιν νά ἀπέλθωσι τότε, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν τῆς ὥρας ἐπανήλθον φέροντες μεθ' ἑαυτῶν καί ἄλλους ὁμοίους των ὡς ἐπικούρους περὶ τοὺς πεντήκοντα, φέροντες ἅπαντες καί μαχαίρας καί ἤρξαντο πάλιν νά ὑβρίζωσιν Ἐκκλησία, Ἀρχιερέα καί πᾶν ὅ,τι ἱερόν και καθ' ἐνός ὑπαλλήλου, τοῦ καβάση, ἐξερχομένου τότε ἐκ τοῦ σταύλου ἐπετέθησαν μετὰ τῶν μαχαιρῶν καί ἐπλήγωσαν αὐτόν κατά τὴν κεφαλὴν, ἐπιλέγοντες ὅτι, ἀφοῦ κακοποιήσωσι τὸν καβάσην θά ἀνεβῶσιν ἐπάνω διά νά πράξωσι ταυτά καί πρὸς ἐμέ, διότι θεωρῶν τοὺς Βουλγάρους ὡς σχισματικούς ἕναν ἱερέα παπά Γρηγόριον Μούτσιου ὀνομαζόμενον ἐπανεληθόντα μετὰ ἑξάμηνον ἀποστασίαν ἐδέχθη αὐτόν εἰς τοὺς

κόλπους τῆς Ἐκκλησίας μετὰ προηγουμένην ἀπόπτυσιν τοῦ σχίσματος, ἐνώπιον πολλοῦ πλήθους παρισταμένου ἐντός τοῦ Μητροπολιτικοῦ ναοῦ. Τὸν θόρυβον τοῦτον ἤκουσα ἐκ τοῦ δωματίου μου καί ἀμέσως ἐξελθὼν προκύψας ἐκ τοῦ παραθύρου καί εἶδον τὸν καβάσην τῆς Ἱερ. Μητροπόλεως αἰμόφυρτον κατά τήν κεφαλὴν φέροντα δέ καί πληγὴν ἐπί τοῦ μετώπου κατενεχθεῖσαν διά μαχαίρας καί ἐτοιμαζόμενον νά κάμη χρήσιν τοῦ πολυκρότου του κατά τῶν ἐπιτεθέντων, τοῦτον μὲν διέταξα νά θέσῃ τό πολυκρότον του εἰς τὴν θέσιν του, ἄλλον δέ ὑπάλληλο ἔστειλα διά νά γνωστοποιήσῃ τὴν ἀπό σκοποῦ, ὡς φαίνεται, κατά τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως γενομένην ἐπίθεσιν ἐκ μέρος τῶν σχισματικῶν εἰς τὴν ἐπιτόπιον Ἀρχήν. Τοῦτο δέ ἀκούσαντες οἱ ἐπιδρομεῖς ἐτράπησαν εἰς φυγὴν καί μόλις κατωρθώθη εἰς ἑξ αὐτῶν νά συλληφθῆ διά νά ἀνευρεθῶσιν οἱ λοιποὶ συνένοχοι, τὸν ὅποιον καί παρέδωκα ἀμέσως εἰς τοὺς καταφθάσαντας ἀστυνομικούς κλητήρας.

Τοῦτο τό γεγονός ὅπερ κατεθορύβησε πάντας τοὺς ἐνταῦθα ὀρθοδόξους καί ἀποδοκιμάζουσιν, παρακαλῶ δέ θερμῶς τήν ὑμ. πεφιλημένην μοι Αὐτῆς Πανιερότητα, ὅπως ἐγχειρίσῃ πρὸς τήν Ἀ. Ἐξοχότητα τὸν Γενικὸν Διοικητὴν Θεσ/κης τήν ἐσώκλειστον ἀναφορὰν τῶν ἐνυπολήπτων ἐνταῦθα τσορμπατζήδων καί ἐνεργήσῃ τά δέοντα, ἵνα τιμωρηθῶσι παραδειγματικῶς οἱ τοιαῦτα αἴσχη διαπράττοντες ὀλίγοι ἐνταῦθα σχισματικοί.

Μετὰ τὴν ἀποστολὴν τηλεγραφήματος πρὸς τὸν Νομάρχην Θεσ/κης καί τήν ὑμ. Πανιερότητα περὶ τοῦ λαβόντος χώραν ἐν τῇ Ἱερ. Μητροπόλει πραξικοπήματος ὑπὸ τῶν μικροσκοπικῶν ἐνταῦθα ὀπαδῶν τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας διεμαρτυρήθην διά τακτιρίου μου εἰς τὴν ἐπιτόπιον ἀρχὴν παρ' ἧς ἐζήτησα τὴν σύλληψιν τῶν ταραξιῶν καί τὴν παραδειγματικὴν τιμωρίαν αὐτῶν. Ἡ ἀστυνομία ἐξεπλήρωσε τό ἐπ' αὐτῇ ἀξιεπαίνως τό καθήκον της μετὰ παραδειγματικῆς δραστηριότητος κατωρθώσασα νά συλλάβῃ ἐντός ὀλίγων ὥρῶν δέκα τρεῖς ἐκ τῶν διά σημειώσεως ὑποδειχθέντων ἐνόχων, οἵτινες καί διατελοῦσιν ἤδη ὑπὸ Ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν ἐν τῷ Διοικητηρίῳ. Ὁ ἐκατόνταρχος τῆς Ἀστυνομίας Χιφζή Βέης ἀντιπροσωπεύων ἐνταῦθα καί τὴν εἰσαγγελίαν Θεσ/κης προέβη δι' ἐκθέσεως (τζιουρνάλ) καταλλήλου νά ζητήσῃ τὴν ταχεῖαν ἀνάκρισιν αὐτῶν

καί τὴν κατά τοὺς ποινικούς νόμους αὐστηρὰν τιμωρίαν των. Σήμερον ἤρξαντο αἱ ἀνακρίσεις τῶν συλληφθέντων· χθές δέ ἐγένετο καί ἡ κατάθεσις τοῦ Γιασακτσή, ὡς ἔδει. Ἄμα τῷ ἀκούσματι τοῦ ἐν λόγῳ πραξικοπήματος ἔσπευσαν οἱ τά πρώτα φέροντες ὀρθόδοξοι εἰς τὴν Ἱερ. Μητροπολιν πρὸς ἡμᾶς, ἐνθα ἐξέφρασαν τὴν βαθεῖαν αὐτῶν λύπην, ἀπεδοκίμασαν μετ' ἀγανακτήσεως τά γενόμενα καί ἀπήτησαν, ὅπως παραδειγματικῶς τιμωρηθῶσιν οἱ ἐνοχοὶ πρὸς σωφρονισμόν ἄλλων ἀπονενομημένων καί ἱκανοποιήσιν τῆς Ἱερ. Μητροπόλεως. Ἐκτός τῶν εἰς τὴν Ἱερ. Μητροπολιν εἶτα προσδραμόντων προκρίτων, προσῆλθον αὐθόρμητοι δισχίλιοι περίπου, ἐκτός γυναικοπαίδων, χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι εἰς τὴν αὐλήν τῆς Μητροπόλεως καί ἐζήτησαν ἐπιμόνως τὴν τιμωρίαν τῶν ἀσεβῶν Βουλγάρων. Ἐάν δέ δέν κατεύθανεν ἐγκαίρως ἡ Ἀστυνομία νά παραλάβῃ τὸν παρὰ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Μητροπόλεως συλληφθέντα Βούλγαρον, φόβος ὑπῆρχε, μήπως κατασπαράξωσι τοῦτον ἐν τῇ δικαίᾳ αὐτῶν ἀγανακτήσει, ἐπὶ τῇ γενομένη προσβολῇ κατά τῆς θρησκευτικῆς αὐτῶν Ἀρχῆς. Τοὺς προσελθόντας χριστιανούς εὐχαρίστησα διά μακρῶν διά τά πρὸς τὴν Μεγάλην του Χριστοῦ Ἐκκλησίαν ἐνδειχθέντα ἀπείρου σεβασμοῦ αἰσθήματα καί τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῶν πρὸς συντήρησιν τῶν καθεστώτων, προέτρεψα δ' αὐτοὺς ὅπως ἀπέλθωσιν ἐν εἰρήνῃ εἰς τὰς οἰκίας των καί ἐφησυχάσωσιν, καθόσον ἀνηγγέλθησαν ἤδη τά γενόμενα τηλεγραφικῶς ἐνθα ἔδει καί ἐζητήθη ἡ προσήκουσα τιμωρία τῶν ἐνόχων· οὕτω διελύθη τό πληρῶσαν τὴν τέ Ἱερ. Μητροπολιν καί τὸν περίβολον τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ ὀρθόδοξον πλήρωμα, ὅπερ τὴν ἐπιούσαν ἀντιπροσωπευόμενον ὑπὸ τριάκοντα προκρίτων συνῆλθεν εἰς τὴν Ἱερ. Μητροπολιν καί μετὰ ὤριμον σκέψιν ἐνέκρινε παμψηφεί ὅπως διαμαρτυρηθῆ εἰς τὴν ἐπιτόπιον Ἀρχήν, τὴν Νομαρχίαν Θεσσαλονίκης καί τό Ὑπουργεῖον τῶν ἐσωτερικῶν καί ἐξαιτησῆται, συνωδὰ τοῖς νόμοις, τὴν τιμωρίαν τῶν ταραξιῶν.

Τό περιεχόμενον τῆς ἀποσταλείσης διαμαρτυρήσεως εἰς τὸν πρὸς ὄν ὄρον διά τοῦ Μητροπολίτου Βοδενῶν εἶναι ὅμοιον πρὸς τό ἐσώκλειστος ἀποστελλόμενον τῇ ὑμ. Πανιερότητι διά τὸν Νομάρχην Θεσ/κης. Παραπλήσιον ἐπεδόθη καί πρὸς τὴν ἐνταῦθα ἐπιτόπιον Ἀρχὴν τῇ 16ῃ τρέχο-

ντος. Δέν ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ πεφιλημένη μοι Αὐτῆς Πανιερότης, ἐν τῇ ἐπιδόσῃ τοῦ ἔσωκλείστου τῶν προκρίτων ἐγγράφου πρὸς τόν Νομάρχην Θεσ/κης, θά ποιήσῃ τὰς δεούσας παραστάσεις καὶ προφορικῶς, ὅπως ἐνεργηθῶσι τὰ δέοντα πρὸς παραδειγματικὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων καὶ ἱκανοποίησιν τῆς Ἱερ. Μητροπόλεως.

Ὁ ἐνταῦθα Καίμακάμης εἶναι λίαν ἀδρανὴς καὶ ἀκατάλληλος διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἐπικαίρου τούτου σημείου. Εἶναι ἄνθρωπος στερούμενος καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ κοινοῦ νοός, καλόν δ' ἔσται νά διενεργηθῇ ἡ παῦσις καὶ ἀντικατάστασις αὐτοῦ δι' ἄλλου καταλλήλου. Ἀφοῦ ὅλη ἡ πόλις ἔσπευσε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἱερ. Μητρόπολιν καὶ ἅπασα ἡ ἐν τῷ Διοικητηρίῳ ὑπαλληλία, μόνος αὐτός, εἰς ὃν εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ δημοσία ἀσφάλεια καὶ ὅστις ἐκ καθήκοντος ᾤφειλε νά σπεύσῃ πρῶτος, δέν ἐφάνη εἰς τὴν Ἱερ. Μητρόπολιν ἀλλ' ἐκάθητο ἐν τῷ διοικητηρίῳ ἀμεριμνῶν ὅλως διὰ τὰ γενόμενα. Ἡ ἀδιαφορία του αὕτη διατελεῖ ἐνταῦθα μυστήριον καὶ παρέχει πολλὰς δικαίας ὑπονοίας.

Τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 ὑπερμεσοῦντος ἤδη ἀποσταλεῖσαν μοι διὰ τοῦ κ. Κώτσου ἔλαβον εὐχαρίστως καὶ ἔγνω καλῶς τὸ περιεχόμενον. Ἐκφράζω τὰς ἀπὸ κέντρου καρδίας εὐχαριστίας μου ἐπὶ ταῖς ἐνεργείαις, ἅς κατέβαλε παρά τῇ αὐτόθι Νομαρχίᾳ πρὸς ἀκύρωσιν τῆς ἐκθέσεως ἐκλογῆς τῶν ἀξάδων τοῦ Μπεδαετίου Βοδενῶν. Ἐπίσης εὐχαριστῶ τὴν ὑμ. Πανιερότητα, διότι εὐηρεστήθη νά μοί ἀναγγεῖλῃ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία Στόιου μεθ' ὅλων τῶν παραρτημάτων αὐτῆς καὶ τοῦ σχολείου παρεδόθη τοῖς ἡμετέροις, συνεπεῖα ἀνωτέρας διαταγῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐν τούτοις δέ κατασπαζόμενος αὐτὴν ἀδελφικῶς, διατελῶ.

Ἐν Βοδενοῖς τῇ 19ῃ Ἀπριλίου 1884.

Τῆς ὑμετέρας περιποθήτου μοι Πανιερότητος ἀδελφός ἐν Χτῶ

καὶ ὅλως πρόθυμος

ὁ Λιτίτζης Ἀλέξανδρος»

β. «Σεβασμώτατε

Ἐγγλεῖστως ἀποπέλλω τῇ ὑμετέρα περισπουδάστῳ Σεβασμότητι Τακρίον μου διὰ τόν νομάρχην Θεσσαλονίκης μετ' ἐπισυννημμένου ἀντιγράφου ὁμοίου πρὸς τόν ἐνταῦθα Καίμακάμην ἀφορῶντων ἀμφοτέρων τὴν θραυστάτην ἐναντίον

τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους ὕβριν καὶ δὴ καὶ τῆς Ὑμετέρας γερασμίας μοι Σεβασμότητος ὕβριν των ἐκδραμιόντων ἐνταῦθα χυδαιοτάτων βουλγάρων, ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως τὸ μὲν λάβῃ γνῶσιν τοῦ περιεχομένου αὐτῶν ἢ ὑμετέρα πατρότης, τὸ δὲ ὅπως διατάξῃ τὴν ἀσφαλῆ ἐπίδοσιν αὐτῶν ὅπου δεῖ, εὐδοκοῦσα ἅμα ἵνα ἐνεργήσῃ δραστηρίως, εἴ γε ἐγκρίνει τὰ δέοντα πρὸς παραδειγματικὴν τῶν ὕβριστῶν τιμωρίαν.

Ἐπὶ τούτοις ἀσπαζόμενος Αὐτὴν

ἐν Κυρίῳ διατελῶ

Τῆς ὑμετέρας περισπουδάστου μοι

Σεβασμότητος

ἐλάχιστος ἐν Χτῶ ἀδελφός καὶ ὀλοπρόθυμος

† ὁ Βοδενῶν Νικόδημος

30 Ἀπριλίου 1900

ἐν Βοδενοῖς»

Περαίνων τον λόγον μου, θέλω να πιστεύω πως δειγματοληπτικά σας παρουσίασα, σύντομα μεν, αλλά παραστατικά και ουσιαστικά δε, τις προσπάθειες, το πνεῦμα αντιστάσεως και την αγωνιστικότητα του υπόδουλου ελλητισμού της επαρχίας Βοδενῶν νομίζω και κάθε επαρχίας της Μακεδονίας αὐτὴν τὴν περίοδο, για τὴν αντιμετώπιση των πανταχόθεν πιέσεων. Ἡ περίοδος αὐτή, ως γνωστόν, σηματοδοτεῖται τόσο ἀπὸ τὸν ἐπιθανάτιο ρόγχο τῆς Οθωμανικῆς Αυτοκρατορίας και τὴν βίαιη ἐθνοτικὴ διαπάλη στη Μακεδονία ὅσο και ἀπὸ τὸν καθοριστικὸ ρόλο τῆς Μητροῦς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως στην ἐνίσχυση και προβολὴ των προσπαθειῶν αὐτῶν, ἐναντι των οθωμανικῶν ἀρχῶν ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν και ἐναντι τῆς προπαγάνδας τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας πρωτίστως, και δευτερευόντως ἐναντι τῆς ρωμαιοκαθολικῆς δια τῆς ουνίας και τῆς προτεσταντικῆς ομοίας. Πάντως, εἶναι ἀξιο μνείας τὸ γεγονὸς ὅτι παρ' ὅλα τὰ μείζονα και ἐπιμέρους προβλήματα, σε ὅλα τὰ ἐπίπεδα, τὸ ὄραμα τῆς παιδείας, τῆς μορφώσεως των νέων, ἦταν ἐκεῖνο που ἐπρωτάνευε στις βασικὲς ἐνέργειες και ἐπιδιώξεις, ἀντὶ πάσης θυσίας. Παράδειγμα ὁ τρόπος προωθήσεως τῆς ἀντιδρῦσεως τοῦ Παρθενωγείου Βοδενῶν και τὸ ἀψογο και ὑποδειγματικὸ συντακτικὸ και λεκτικὸ ὕφος τῆς ἐπιστολογραφίας, που τόσο δόκιμα χρησιμοποιούσαν τότε.

691

Παραμιλιλάκι Ἐπιτ. Μητροπολίτη Διοικητοῦ»

Τὸ ὑποφαιτόμενον λαοικόν ἔκρινον σου, ἢν μαρτυροῦσαι ἱερωτάτην, ἐν τῇ ἐπιδόσῃ τοῦ ἔσωκλείστου τῶν προκρίτων ἐγγράφου πρὸς τόν Νομάρχην Θεσ/κης, θά ποιήσῃ τὰς δεούσας παραστάσεις καὶ προφορικῶς, ὅπως ἐνεργηθῶσι τὰ δέοντα πρὸς παραδειγματικὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων καὶ ἱκανοποίησιν τῆς Ἱερ. Μητροπόλεως. Ὁ ἐνταῦθα Καίμακάμης εἶναι λίαν ἀδρανὴς καὶ ἀκατάλληλος διὰ τὴν θέσιν τοῦ ἐπικαίρου τούτου σημείου. Εἶναι ἄνθρωπος στερούμενος καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ κοινοῦ νοός, καλόν δ' ἔσται νά διενεργηθῇ ἡ παῦσις καὶ ἀντικατάστασις αὐτοῦ δι' ἄλλου καταλλήλου. Ἀφοῦ ὅλη ἡ πόλις ἔσπευσε καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Ἱερ. Μητρόπολιν καὶ ἅπασα ἡ ἐν τῷ Διοικητηρίῳ ὑπαλληλία, μόνος αὐτός, εἰς ὃν εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ δημοσία ἀσφάλεια καὶ ὅστις ἐκ καθήκοντος ᾤφειλε νά σπεύσῃ πρῶτος, δέν ἐφάνη εἰς τὴν Ἱερ. Μητρόπολιν ἀλλ' ἐκάθητο ἐν τῷ διοικητηρίῳ ἀμεριμνῶν ὅλως διὰ τὰ γενόμενα. Ἡ ἀδιαφορία του αὕτη διατελεῖ ἐνταῦθα μυστήριον καὶ παρέχει πολλὰς δικαίας ὑπονοίας. Τὴν ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 ὑπερμεσοῦντος ἤδη ἀποσταλεῖσαν μοι διὰ τοῦ κ. Κώτσου ἔλαβον εὐχαρίστως καὶ ἔγνω καλῶς τὸ περιεχόμενον. Ἐκφράζω τὰς ἀπὸ κέντρου καρδίας εὐχαριστίας μου ἐπὶ ταῖς ἐνεργείαις, ἅς κατέβαλε παρά τῇ αὐτόθι Νομαρχίᾳ πρὸς ἀκύρωσιν τῆς ἐκθέσεως ἐκλογῆς τῶν ἀξάδων τοῦ Μπεδαετίου Βοδενῶν. Ἐπίσης εὐχαριστῶ τὴν ὑμ. Πανιερότητα, διότι εὐηρεστήθη νά μοί ἀναγγεῖλῃ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία Στόιου μεθ' ὅλων τῶν παραρτημάτων αὐτῆς καὶ τοῦ σχολείου παρεδόθη τοῖς ἡμετέροις, συνεπεῖα ἀνωτέρας διαταγῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν τούτοις δέ κατασπαζόμενος αὐτὴν ἀδελφικῶς, διατελῶ. Ἐν Βοδενοῖς τῇ 19ῃ Ἀπριλίου 1884. Τῆς ὑμετέρας περιποθήτου μοι Πανιερότητος ἀδελφός ἐν Χτῶ καὶ ὅλως πρόθυμος ὁ Λιτίτζης Ἀλέξανδρος»

Βοδενῶν 30 Ἀπριλίου 1900

Ἐπιτ. Μητροπολίτη Διοικητοῦ»

Αθήνα 30 Μαΐου 1900.

Ξεβασμάδα 874

Ἐγκυρίως ἀποδείξω τῆς ἡμετέρας περιουσι-
δαίτη μὴ ξεβασμάδα τῆς Τσερρίον μου διὰ τὸν
νομιάρχον Διοσφορίαν μὲτ' ἐπιστημονικῶν
ἰσχυρῶν ὁμοίω ὅτι ἐν ἡλαῦδα καὶ μακεδονίᾳ
ἐξοφῶντες ἀρκετῶν ἐν δρακίνοις ἡμετέροις τῆς
ἐπιγραφῆς καὶ τῆς τῆνος ἔχουσιν καὶ δὲ καὶ τῆς ἡμε-
τέρας γραμμῆς μου ξεβασμάδα ἔχουσιν τῆς ἐν-
δραμῶν ἐν ἡλαῦδα χριστιανικῶν θεολογῶν, ἔστι
τῆς οὐραίου ὄντος δὲ μὴ γὰρ γινώσκοντες τὸν οὐραίου
ἡμετέρας ἡμετέρας ἀρκετῶν, δὲ δὲ ὄντος δια-
τάξῃ ἐν ἀρκετῶν ἐπιγραφῆς αὐτῶν ὄντος δὲ, ἡμετέρας
ἡμετέρας ἡμετέρας ἀρκετῶν ἀρκετῶν, ἡμετέρας
δὲ δὲ ὄντος ὄντος ἀρκετῶν ἀρκετῶν τῆς ἐπιγραφῆς ἡμε-
τέρας.

Ἐνὶ ταύταις ἀποδείξω ἡμετέρας ἐν ἡμετέρας
ἡμετέρας ἀρκετῶν ἀρκετῶν, ἡμετέρας
ἡμετέρας ἀρκετῶν ἀρκετῶν, ἡμετέρας
ἡμετέρας ἀρκετῶν ἀρκετῶν, ἡμετέρας

30 Μαΐου 1900.
ἐν ἡλαῦδα

τὸ Βοδενὸν Νεὸν ὄντος

Athanasios Angelopoulos

Historical snapshots of the province of Vodena (1876–1912)

This paper presents a few pages from the ecclesiastical, national, educational, and social history and life of the province of Vodena from 1876 to the early twentieth century. The information is based on primary material from the History Archive of the Diocese of Thessaloniki.

The author was the first scholar to conduct systematic research in the archive, from 1970 onwards, the fruit of which research being, to date, some fifteen independent publications and articles in a number of learned journals.

Γεώργιος Κιουτούτσας

Το αυστριακό δίπλωμα ευγενείας της οικογένειας Ι.Α. Οικονόμου από την Έδεσσα (1905)

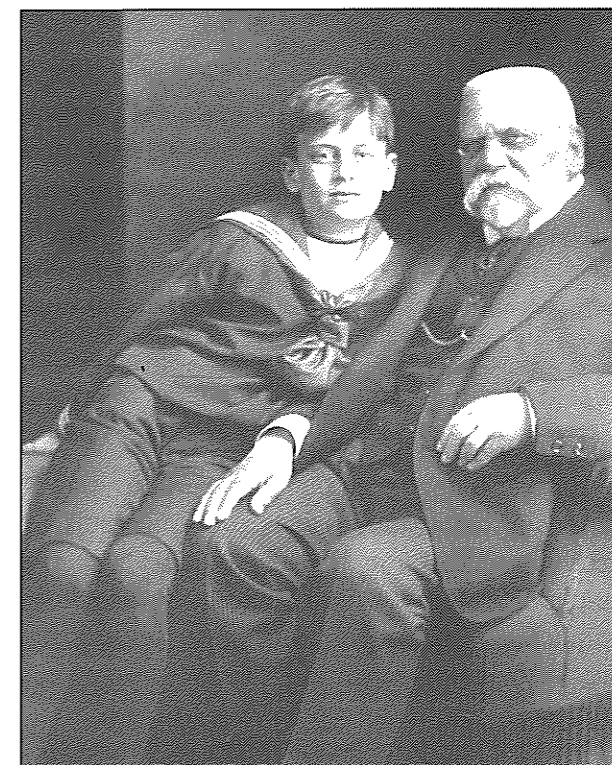
Στο μεγάλο ρεύμα των αποδημιών, που σημειώθηκε κατά τον 18ο και 19ο αι. από την Μακεδονία και ιδίως τη Δυτική Μακεδονία προς τις βόρειες χώρες της Βαλκανικής και την Κεντρική Ευρώπη, συμμετείχαν και απόδημοι από την Έδεσσα και την περιοχή της, σε μικρότερη βέβαια κλίμακα σε σύγκριση με τον αριθμό των αποδήμων από τα αστικά κέντρα της Δυτικής Μακεδονίας¹.

Μεταξύ των αποδήμων, που έλκουν την καταγωγή τους από την Έδεσσα και την περιοχή της, αναμφίβολα τη πρώτη θέση κατέχει η οικογένεια Οικονόμου, για την οποία δικαίως σημειώνει ο καλός ιστορικός της Έδεσσας Ευστ. Στουγιαννάκης: «Η Έδεσσα ευγνωμονεί την μεγάλην και ιστορικήν οικογένειαν, την μεγαλύτεραν και περιφανεστέραν εκ των νεωτέρων Εδεσσαϊκών οικογενειών, διότι ετίμησεν εν τη αλλοδαπή και ετήρησεν υψηλά το όνομα το ένδοξον αυτής εις τον εμπορικόν, βιομηχανικόν και επιστημονικόν κόσμον»². Ωστόσο η συγγραφή της βιογραφίας της επιφανούς αυτής οικογένειας εξακολουθεί να παραμένει ένα αίτημα της ιστορικής έρευνας και μια υποχρέωση των Εδεσσαίων.

Στην παρούσα ανακοίνωση θα ασχοληθώ με ένα κλάδο της οικογένειας Οικονόμου, τον κλάδο του Ιωάννη Ανδρέα Οικονόμου, ο οποίος ανυψώθηκε στην τάξη των ευγενών της Αυστρίας με τον τίτλο του βαρώνου, στηριζόμενος στα έγγραφα του οικείου φακέλου, που απόκεινται στο Allgemeines Verwaltungsarchiv της Βιέννης³.

Πριν προχωρήσω όμως στην ανάπτυξη του κυρίως θέματος, χρειάζεται να εκθέσω λίγα στοιχεία σχετικά με την γενεαλογία της οικογένειας, καθώς και την εμπορική και επιχειρηματική της δράση, γιατί τα αποκτηθέντα από αυτήν πλούτη αποτέλεσαν τις προϋποθέσεις τόσο για έργα εποποιίας όσο και για την απονομή του τίτλου.

Το πρώτο μέλος της οικογένειας, για το οποίο υπάρχει μαρτυρία, είναι ο Ανδρέας Ιωάννου που έζησε στην Έδεσσα (1722-1780). Γιος αυτού υ-

Ο Βαρόνος Ιωάννης Α. Οικονόμου (1834-1921) με τον εγγονό του Ιωάννη Δημήτριο (1906-1930). Φωτ. του 1916 από το Bildarchiv der Öst. Nationalbibliothek, επίσημα KOS 13.784 - D.

πήρξε ο παπάς Ιωάννης, οικονόμος Βοδενών (1750-1820), ο οποίος κληροδότησε κατά κάποιον τρόπο το όνομα του εκκλησιαστικού του αξιώματος στα παιδιά του, όπως ανέβαινε συνήθως τότε. Από τους πέντε γιους του παπά Ιωάννη ο Ανδρέας Ιωάννου Οικονόμου (1790-1860) είναι αυτός που θα συνεχίσει το γενεαλογικό δέντρο⁴. Παντρεύεται την Μαρία Χατζηπέτρον από τις Σέρρες, πράγμα που δείχνει από πολύ νωρίς κάποια επαφή - προφανώς και εμπορική - του Ανδρέα Οικονόμου με τις Σέρρες, σπουδαίο εμπορικό και παραγωγικό κέντρο, προ πάντων βαμβακιού, κατά τα τέλη του 18ου αι. και τις πρώτες δεκαετίες του 19ου, που προσελκύει πολλούς εμπόρους από τη Δυτική και Κεντρική Μακεδονία⁵.